

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / Під ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. К. : «Каннон» – «А.С.К.», 2001. 1104 с.
3. Паньчук О.В. Кримінологічна характеристика експлуатації дітей: автореф. дис. канд.юрид. наук. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 20 с.
4. Конвенція ООН «Про права дитини» (Конвенція ратифікована Постановою ВР №789-ХІІ від 27.02.1991 р.). URL: www.zakon.rada.gov.ua.
5. Сексуальна експлуатація дітей в Україні: стан та заходи з протидії / Н.П. Бочкур, Л.Г. Ковальчук, І.Є. Конченкова та ін.; заг. ред. К.Б. Левченко, Л.Г. Ковальчук. Х. : Права людини, 2014. 64 с.

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

Марчук В. Т.

кандидат юридичних наук,

Голова Чернівецького апеляційного суду

м. Чернівці, Україна

Вивчення застосування персоналом місць несвободи індивідуально-профілактичних заходів запобігання вчинення серед засуджених нових кримінальних правопорушень показало складний шлях розв'язання даної проблеми, а тому він потребує глибокого вивчення й розроблення відповідних науково обґрунтованих методичних рекомендацій теоретичного та практичного характеру.

Незначна кількість вчинених в місцях несвободи кримінальних правопорушень порівнюючи з іншими кримінальними правопорушеннями вчиненими на свободі, не має відвертати увагу від запобігання їм, що пояснюється конституційно визнаною цінністю об'єкта злочинного посягання – життя та здоров'я особи.

Виходячи з аналізу сучасних наукових джерел та аналітичної інформації Міністерства юстиції України, рівень злочинності в місцях несвободи, а також ефективність заходів щодо їх профілактики виступають критеріями ефективності функціонування пенітенціарної системи України.

Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються засудженими в місцях несвободи припускає особливу увагу до реалізації заходів індивідуально-профілактичного впливу на засуджених, які мають

яскраво виражені агресивно-насильницькі установки. Це обумовлює виділення сам індивідуального рівня їх запобігання.

Ми поділяємо стурбованість вітчизняного вченого І. М. Копотуна про те, що запобігання вчинення нових кримінальних правопорушень в місцях несвободи має передбачати обов'язкове індивідуальне запобігання, яке передбачає роботу з особами, поставленими на профілактичний облік, шляхом проведення цілеспрямованої, планомірної та диференційованої роботи з урахуванням психологічних особливостей їхньої особистості, характеру і ступеня суспільної небезпеки вчинених ними злочинів та інших особливостей, що мають значення для правильного вибору методів і засобів запобіжного впливу [1, с. 467].

Сутність індивідуальної профілактики в місцях несвободи полягає в систематичному виявленні осіб, схильних до вчинення нових кримінальних правопорушень, із метою постановки на профілактичний облік та здійснення попереджувального, виховного впливу для їх виправлення, ресоціалізації та реінтеграції у суспільство..

На думку Г. С. Саркісова, індивідуальна профілактика злочинів, як і всі інші види соціальної профілактики, являє собою діяльність особливого роду, спрямовану на запобігання злочинам. При індивідуальній профілактиці заходи впливу індивідуалізовані, персоніфіковані [2, с. 67]. Порушення принципу диференційованого підходу веде до ігнорування головного критерію цього принципу – врахування особливостей особистості засудженого.

У процесі індивідуальної профілактики в місцях несвободи І. В. Каретніков, О. П. Василега умовно виділили кілька етапів: 1) виявлення осіб, від яких найімовірніше можна очікувати вчинення правопорушень та злочинів; 2) вивчення цих осіб і джерел негативного впливу на них; 3) здійснення щодо них заходів попереджувального (виховного) впливу, що забезпечують виправлення засудженого, а також усунення джерел негативного впливу на нього [3, с. 24].

Поділяючи думку поіменованих авторів, ми розглянемо це процес поетапно. Перший етап індивідуальної профілактики полягає у виявленні засуджених, схильних до протиправної поведінки, тобто осіб, які володіють психологічними якостями лідерів і організують у виправних колоніях угруповання негативної спрямованості, діяльність яких направлена на протидію законним вимогам адміністрації. У місцях несвободи такими лідерами є так звані «зłodії в законі», «положенці», «смотрящі». Вони виступають організаторами злочинів, різного роду непокор, масових заворушень, володіють підвищеною суспільною небезпекою, яка полягає в тому, що вони підпорядковують своєму впливу інших осіб, які відбувають покарання, організують або провокують різного роду групові ексцеси. В угрупованнях негативної спрямованості широко поширені азартні ігри, вживання спиртовмісних речовин і

наркотичних засобів. Зазначені особи байдужі до заходів виховного характеру.

Другим етапом індивідуально-профілактичної роботи є вивчення засуджених, схильних до протиправної поведінки, з метою планомірної та диференційованої організації процесу запобіжного впливу. Індивідуальна робота проводиться з урахуванням особливостей особистості правопорушників, ступеня їх соціальної занедбаності, небезпеки вчиненого злочину та інших даних, що мають значення для правильного вибору виховних засобів і методів.

Третій етап індивідуально-профілактичної роботи пов'язаний із здійсненням заходів попереджувального та іншого впливу, що забезпечують виправлення засудженого, а також схилення його до відмови від протиправної діяльності. Головна роль на цьому етапі належить в основному оперативним працівникам місць несвободи.

Висновок. Узагальнюючи вище наведене можемо запропонувати наступні заходи індивідуально-профілактичного запобігання вчинення засудженими в місцях несвободи нових кримінальних:

1) виявлення осіб, чії вчинки та переконання свідчать про реальну можливість вчинення ними в місцях несвободи нових кримінальних правопорушень;

2) всебічний аналіз поведінки осіб схильних до вчинення кримінальних правопорушень в місцях несвободи, з метою встановлення джерел негативного впливу на них;

3) вивчення варіантів відвернення чи припинення протиправних дій з боку засуджених, якщо заходи індивідуальної профілактики не приносять відповідного результату;

4) контроль за поведінкою осіб, схильних до вчинення в місцях несвободи кримінальних правопорушень, періодичні перевірки результатів здійснених індивідуально-профілактичних заходів.

Література:

1. Копотун І. М. Запобігання злочинам, що призводять до надзвичайних ситуацій у виправних колоніях : моногр. / Копотун І. М. – К. : ПП «Золоті ворота», 2013. – 472 с.
2. Саркисов Г. С. Индивидуальная профилактика преступлений : учеб. пособ. / Саркисов Г. С. – Ереван : Айастан, 1986. – 184 с.
3. Каретников И. В. Организационно-тактические основы предупреждения преступлений против жизни и здоровья оперативными частями ИТУ : учеб. пособ. / И. В. Каретников, О. П. Василега. – М. : Академия МВД СССР, 1984. – 36 с.